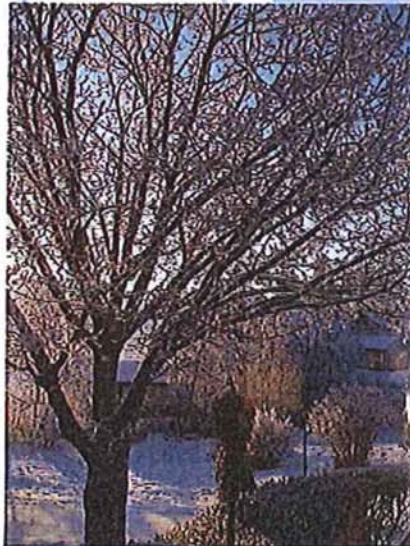

Vestre Toten kommune

**Finansrapport
2009**

Innholdsfortegnelse

	Side
1. Innledende kommentarer	3
2. Kortsiktige plasseringer - vurdering av likviditetssituasjonen	4
3. Langsiktige finansielle aktiva	6
4. Gjeldsporteføljen	10
5. Rådmannens oppsummering	13

Del 1. Innledende kommentarer

1.1 Bakgrunn for rapporten

Kommunestyret i Vestre Toten vedtok i mars 2002 "Reglement for finansforvaltningen i Vestre Toten kommune". Reglementet ble revidert i april 2005.

I henhold til reglementet skal rådmannen rapportere til formannskapet og kommunestyret samtidig med fremleggelse av kommunens regnskap og årsberetning.

1.2 Generelle kommentarer til finansmarkedet i 2009

Året 2009 har vært preget av etterdønningene etter "finanskrisen" som i stor grad har påvirket finansmarkedene de siste to årene. Selv om deler av næringslivet fortsatt er preget av nedgangskonjunktorene, har finansmarkedet stabilisert seg. En konsekvens av finanskrisen er en rekordlav pengemarkedsrente.

Etter et svært dårlig år i 2008 for midlene som er plassert langsiktig, ble det en tilfredsstillende avkastning i 2009.

Med høy grad av langsiktig rentebinding på låneporteføljen, har ikke kommunen fullt ut fått nytte godt av lavere markedsrente på sine innlån.

1.3 Finansreglement og forvaltningssamarbeid

Det er ikke foretatt endringer i finansreglementet i 2009. Det er heller ikke gjort vesentlige endringer i samarbeidsavtaler knyttet til den operative forvaltningen.

Rådmannen har tidligere varslet kommunestyret om at han vil legge fram forslag til revidert finansreglement. Dette arbeidet har blitt utsatt i påvente av endringer i finansforskriften for kommunene. Rådmannen har nå forberedt revidering av reglementet og dette vil bli framlagt til behandling i kommunestyret før ferien. (Ny finansforskrift gjelder fra 1. juli 2010).

I og med at kommunen i 2008 brukte relativt mye fondsmidler til å saldere driften med, er de langsiktige plasseringene redusert i volum gjennom 2009.

I 2008 gjennomførte Vestre Toten kommune en anbudsrunde på dagligbanktjenester. Avtalen har fungert godt gjennom 2009 og bank og kommuner (samarbeid med Østre Toten kommune) følger opp de intensjoner og gjensidige forpliktelser som ligger i avtalen

Del 2. Kortsiktige plasseringer - vurdering av likviditetssituasjonen

2.1 Likviditetssituasjonen i 2009

Som følge av blant annet få driftsreserver, har kommunens likviditetssituasjon i enkelte perioder vært anstrengt. Grunnlikviditeten, dvs når fondsmidlene holdes utenom, er svak. Situasjonen har forverret seg med ytterligere i løpet av. Vi har vært avhengig av at alle investeringsprosjekter er finansiert slik at investeringsutgiftene ikke belaster likviditeten. I perioder i har kommunen vært avhengig av å låne av egne fondsmidler, ubrukte lånemidler og i kortere perioder er det trukket på driftskreditt.

Administrasjonen overførte ved slutten av året ca 15 mill kroner fra langsiktige plasseringer til "driftskontoen". Dette henger sammen med at det gjennom de siste årene er forbrukt av fondsmidler og at det dermed er riktig å redusere de langsiktige plasseringene. Rådmannen følger likviditetssituasjonen nøye og det er i starten av 2010 gjort endringer i de langsiktige plasseringene slik at disse er langt mer likvide enn tidligere.

Kommunens kortsiktige arbeidskapital (inkludert fondsmidler) er redusert fra 46,2 mill kroner i 2007 til 16,6 mill kroner i 2008 og videre til 5,2 mill kroner ved utgangen av 2009. Årsaken ligger i de negative driftsresultatene i 2008 og 2009.

De kommende årene er det derfor helt nødvendig å styrke arbeidskapitalen for å øke handlefriheten og sikre en tilfredsstillende likviditet. Dette kan kun gjøres gjennom overskudd i driften, dvs gjennom inndekning av opparbeidet underskudd og deretter avsetning til fonds.

2.2 Plasseringer i året

Likviditetssituasjonen har vært slik at det ikke har blitt foretatt plasseringer i rentemarkedet slik finansreglementet åpner for. Kommunens driftsmidler har vært plassert i Totens Sparebank som brukes til de fleste dagligbanktjenestene. Innskuddene forrentes i samsvar med eksisterende bankavtale. Etter den nye bankavtalen er det snakk om en rente på 0,3 % over NIBOR (løpende markedsrente).

Så lenge det ikke er foretatt plasseringer i kapitalmarkedet, er det ikke knyttet finansiell risiko til plasseringene utover det som følger av å ha all driftslikviditet samlet i en bank.

2.3 Konsekvenser for budsjettet

Renteinntektene på driftsmidlene ble om lag som forutsatt i budsjettet.

2.4 Rådmannens oppsummering - framtidige utfordringer

Det er bekymringsfullt med den store reduksjon i arbeidskapitalen i 2008 og 2009. Det er nødvendig å styrke grunnlikviditeten og driftsreservene ytterligere de

kommende årene. Inndekning av regnskapsmessig underskudd fra 2008 og 2009 på henholdsvis 22,9 mill og 10,2 mill kroner må ha høyeste prioritet inneværende og kommende budsjettår.

Del 3. Langsiktige finansielle aktiva

3.1 Aktivaforordeling og avkastning pr 31. desember 2009

Kommunens plasseringer, viser følgende aktivaforordeling og avkastning pr 31.12.09 (i 1.000 kroner):

Plassering	Markedsverdi (i 1.000 kroner)	Aktiva- fordeling	Strategisk aktivaforord.	Tidsvektet avkastning i %
Pengemarked / bank	7.973	12,35 %	30 %	4,67 %
Norske obligasjoner	20.900	32,38 %	15 %	6,64 %
Utenlandske obligasjoner	5.139	7,96 %	15 %	17,25 %
Norske aksjer	2.299	3,56 %	5 %	61,13 %
Utenlandske aksjer	5.295	8,20 %	10 %	-6,66 %
Hedgefond	13.794	21,37 %	20 %	13,12 %
Eiendom	9.155	14,18 %	5 %	1,41 %
Sum	64.555	100,00 %	100 %	8,24 %

Avkastningen i året utgjør i underkant av 6,1 millioner kroner, eller 8,24 % (målt mot en referanseindeks på 6,66 %)..

Oversikten viser at plasseringer i norske obligasjoner er overvektet i forhold til det som framgår som strategisk forordeling i plasseringsreglementet. Dette skyldes et fastrenteinnskudd i bank som var kategorisert som obligasjon. Helt mot slutten av året 2009 ble porteføljen redusert ved tilbakeføring av midler til kommunens ordinære kontantbeholdning. Som en konsekvens av dette, ble det foretatt justeringer i porteføljen rett etter nyttår for å bringe plasseringene i samsvar med reglementet. Eiendom er fortsatt overvektet i forhold til reglementet og over maksimalramma på 8 %. Dette skyldes i hovedsak kommunestyrets vedtak om å investere relativt stort beløp i industriparkens eiendomsselskap.

Fordelingen mellom henholdsvis renteberende plasseringer og aksjer / alternative plasseringer er forholdsmessig 53 / 47 (mot 67 / 33 ved utgangen av 2008). Etter kommunens finansreglement er den strategiske forordelingen 60 / 40, dvs at forvaltningen avviker noe fra "normalen". Som nevnt ovenfor, skyldes dette "uttak" av bankplasseringer på slutten av året. Ved utgangen av mars 2010 er forordelingen ganske nøyaktig 60 / 40, dvs i samsvar med strategisk forordeling.

3.2 Oversikt over plasseringene

Vedlagt følger en oversikt over hvordan midlene er plassert forordelt på aktivaklassene:

- Pengemarked / bank
- Norske obligasjoner
- Utenlandske obligasjoner
- Norske aksjer
- Utenlandske aksjer
- Hedgefond
- Eiendom

Under følger tabeller / sammendrag for de ulike aktivaklassen med markedsverdi pr 31. desember 2009. (Alle beløp i 1.000 kroner):

Pengemarked / bank

Bank	Kostpris	Markedsverdi
Bankplasseringer	8.045	8.045
(Avsatt honorar)	-72	-72
Sum pengemarked / bank	7.973	7.973

Norske obligasjoner

Utsteder	Kostpris	Markedsverdi
Alfred Berg obligasjon	5.238	5.305
DnB Obligasjon 20	5.404	5.453
DnB Nor ASA	10.038	10.075
Sum norske obligasjoner	20.681	20.834

Utenlandske obligasjoner

Selskap	Kostpris	Markedsverdi
ABN AMRO obligasjon utland	4.600	5.139
Sum utenlandske obligasjoner	4.600	5.139

Norske aksjer

Fond	Kostpris	Markedsverdi
Carnegie Aksje Norge	816	976
Diversifiserte Norske Aksjer	1.000	1.323
Sum norske aksjer	1.816	2.299

Utenlandske aksjer

Fond	Kostpris	Markedsverdi
Diversifiserte globale aksjer	4.191	5.294
Sum utenlandske aksjer	4.191	5.294

Hedgefond

Fond	Kostpris	Markedsverdi
Formuesfondene Long/short note I	2.523	2.924
Formuesfondene Long/short note II	2.845	3.297
Navigator Hedge	6.902	6.120
DMH	1.489	1.451
Sum hedgefond	13.759	13.794

Eiendom

Fond	Kostpris	Markedsverdi
Raufoss Industripark III AS	5.917	6.588
Haninge Eiendomsinvest AS	1.964	2.567
Sum eiendom	7.881	.9.155

3.3 Rådmannens vurdering av forvaltningen, avkastning og risiko

Resultatet for året viser en positiv avkastning for porteføljen totalt sett på 8,24 mot en referanseindeks på 6,66 %. Dette må karakteriseres som en god avkastning. Alle aktivaklasser med unntak av utenlandske aksjer har bidratt positivt. Når det gjelder utenlandske aksjer, valgte rådmannen tidlig i 2009 å selge kommunen ut av en plassering som viste seg å innebære en mulig større framtidig risiko. Dette innebar et det ble realisert et tap på kroner.

Under følger til orientering en oversikt over avkastning de siste åtte årene.

År	Avkastning
2009	8,2 %
2008	-5,7 %
2007	6,6 %
2006	26,5 %
2005	8,9 %
2004	9,4 %
2003	12,6 %
2002	-9,5 %
Gjennomsnitt	7,1 %

Selv med to "dårlige år" (2002 og 2008), er den gjennomsnittlig avkastningen på over sju prosent. Ut fra dagens risikoprofil på porteføljen (som ble betraktelig justert i 2005), må det påregnes negativ avkastning ca hvert 10 år i gjennomsnitt.

Ved utgangen av 2008 var porteføljen overvektet i rentepapirer. Denne "muligheten" brukte rådmannen til å øke risikoen noe i porteføljen da effektene av finanskrisen syntes å avta. Dette har bidratt til meravkastning i 2009.

3.4 Avkastning i forhold til det budsjetterte

Etter fem år på rad med god avkastning og ett år med negativ avkastning på de plasserte midlene, ble det på nytt et tilfredsstillende resultat i 2009.

Forvaltningen kan regnskapsmessig oppsummeres slik:

Konto	Utgift	Konto	Inntekt
Honorarer konsulenttenester	346	Renter av bankinnskudd	812
Andre finanskostnader	81	Urealisert gevinst plasseringer	5.683
Sum	427	Sum	6.495

Samlet gir dette en netto positiv avkastning på 6.068.000 kroner mot en budsjettert avkastning på ca 5,5 mill kroner.

Note: Renteavkastningen på plasserte midler er for 2009 ført på tjeneste 8701, mens resterende kostnader og inntekter er ført på tjeneste 8702.

Del 4. Gjeldsporteføljen

4.1 Utvikling i lånegjeld i 2009

Kommunens lånegjeld har utviklet seg slik i 2009:

Ordinære investeringslån	Beløp
Lånegjeld pr 01.01.09	494.600
+ Nye låneopptak i 2009	59.000
- Betalte avdrag	-17.200
= Lånegjeld pr 31.12.09	536.400

Formidlingslån *)	Beløp
Lånegjeld pr 01.01.09	105.400
+ Nye låneopptak i 2009	20.000
- Betalte avdrag	-3.600
= Lånegjeld pr 31.12.09	121.800

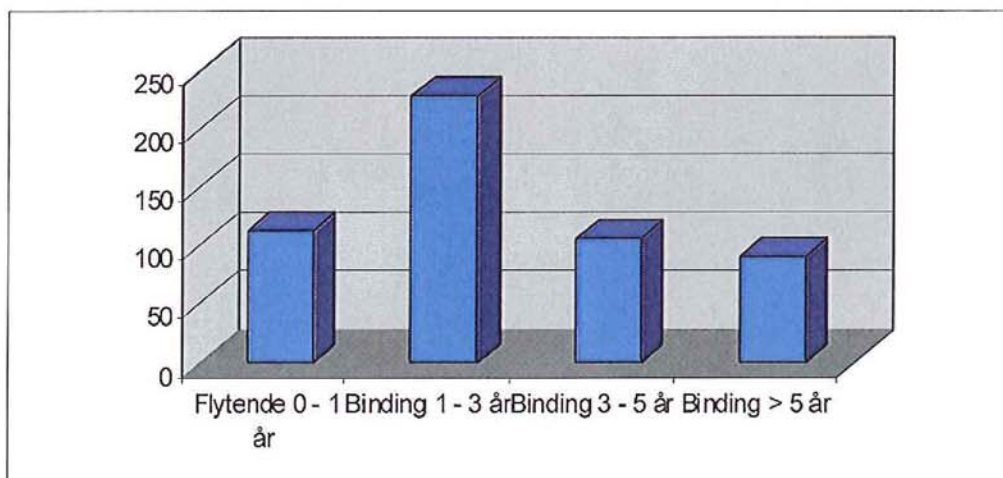
*) Dette er innlån fra Husbanken som kommunen låner ut igjen.

4.2 Låneporteføljens sammensetning og vilkår

Under følger nøkkeltall for kommunens ordinære låneportefølje (ekskl. formidlingslån):

	Flytende rente 0 – 1 år	Rentebinding 1 – 3 år	Rentebinding 3 - 5 år	Rentebinding > 5 år
Restgjeld 31.12 (i 1.000 kr)	112,5	227,3	105,7	90,9
Rentevilkår (i gjennomsnitt)	2,20 %	4,62 %	5,10 %	5,0 %

Grafisk framstilling av låneporteføljen fordelt på rentebindingsperioder (i 1.000 kr):

Noen nøkkeltall for porteføljen:

- Gjennomsnittlig rente ved utgangen av året 4,24 %.
- Durasjon (gjennomsnittlig bindingstid) er 2,8 år. Etter finansreglementet skal gjennomsnittlig durasjon ligge mellom 0 og 5 år med 3 år som normalposisjon. Gjennomsnittlig bindingstid ligger innenfor rammene og nærmest på normen ved utgangen av 2009. Durasjonen er om lag den samme som ved utgangen av 2008.
- Forholdet mellom flytende og fast rente er 20 % flytende og 80 % rentebinding. Dette er utenfor rammene i finansreglementet som angir at minimum 1/3 av porteføljen skal ha flytende rente, 1/3 skal ha fast rente og 1/3 skal vurderes ut fra markedssituasjonen. I løpet av 2010 vil dette imidlertid endre seg relativt mye da nye lån er tatt opp med flytende rente samtidig som om lag 100 mill kroner av porteføljen vil ha bindingstid under ett år (utløper mot slutten av 2011).

4.3 Oversikt over lånegivere

Våren 2008 fikk Kommunekreditt, som kommunens desidert største lånegiver, problemer med å tilby finansiering på nivå med konkurrentene. Dette medførte at vi umiddelbart refinansierte ca 240 mill kroner til gunstigere vilkår i Kommunalbanken og sertifikatmarkedet (Nordea). Låneopptaket i 2009 ble også gjort i Kommunalbanken basert på det økonomisk mest fordelaktige tilbudet. Dette gjør at en vesentlig del av låneporteføljen er plassert i Kommunalbanken.

Kommunens ordinære lånegjeld fordeler seg slik på lånegivere ved utgangen av 2009 (i 1.000 kr):

Lånegivere	Antall lån	Restgjeld
Kommunalbanken	5	300.400
DnB – sertifikatlån	1	64.000
Nordea – sertifikatlån	1	172.000
Sum *)	7	536.400

*) I tillegg forvaltes formidlingslån i Husbanken på 121,8 mill kroner.

Oversikten viser de ordinære låneopptakene. I tillegg er det gjort såkalte swap-avtaler (avtaler om fast rente) på en stor andel av låneporteføljen. Dette instrumentet brukes aktivt i forvaltningen.

4.4 Vilkår i forhold til det budsjetterte

Renteutgiftene (når vi holder unna feilføring av påløpte renter fra 2008) ble ca 1,5 mill kroner høyere enn budsjettert. Dette skyldes en kombinasjon av litt optimistisk budsjettering og at låneopptaket i 2009 ble foretatt helt i starten av året. De ubrukte lånemidlene ble i imidlertid plassert på driftskonto med høyere innskuddsrente enn lånerenten på samme tidspunkt.

4.5 Kommentarer til låneforvaltningen

Rådmannen har valgt en aktiv forvaltning av lånene i egen regi, men i nært samarbeid med låneinstitusjonene. Den aktive forvaltningen inkluderer også bruk av renteavtaler, dvs avtale om fast rente - umiddelbart eller fram i tid. De korte og lange rentene varierer mye gjennom året. Ved aktiv forvaltning av porteføljen og bruk av rentesikringsinstrumenter, er det derfor mulig å oppnå gode vilkår. Det gir også forutsigbarhet i budsjettsammenheng for en kommune med stram kommuneøkonomi.

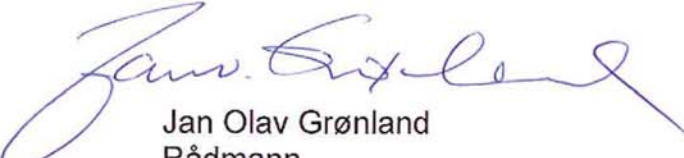
Rentene har falt kraftig i 2009. I en slik situasjon hadde det vært bedre med en lavere andel lån med flytende rente. Rådmannen valgte imidlertid som følge av et svært urolig finansmarked og for å hindre betydelig budsjettsprekk i 2007 og 2008, å sikre en høy andel av låneporteføljen. Sett i forhold til markedsutviklingen var dette lønnsomt de nevnte årene, men kommunen har bare i liten grad oppnådd fordelene av rentenedgangen i 2009.

Selv om snittrenten nå ligger langt over den kortsiktige markedsrenten på vel 2,5 %, er nivået for porteføljen samlet sett på et nivå som anses som akseptabelt langsiktig.

Del 5. Rådmannens oppsummering

Siden dette er en rapport som oppsummerer og ikke er ment som et beslutningsunderlag for endring av strategier osv, nøyer rådmannen seg med følgende kortfattede oppsummering av finansforvaltningen i 2009:

- Vestre Toten kommune har fortsatt en relativt svak grunnlikviditet (når vi ser bort fra de langsiktige midlene) og har derfor perioder i året hvor likviditetssituasjonen er utfordrende. Den kortsiktige arbeidskapitalen er svekket ytterligere i 2009. Det er viktig at det de kommende årene foretas avsetninger som bedrer situasjonen. Inndekning av regnskapsmessig underskudd fra 2008 og 2009 må prioriteres høyt de neste årene.
- Forvaltningen av langsiktige midler har gitt en god avkastning i 2009. Kommunen lå godt posisjonert etter "kriseåret" 2008 og økte risikoen moderat da markedet snudde i 2009. Dette har gitt en tilfredsstillende meravkastning.
- Gjeldsporteføljen forvaltes aktivt. Rådmannen er i et langsiktig perspektiv komfortabel med rentevilkår og løpetid ved utgangen av året. Kommunens behov for tilpasninger i 2007 og 2008, samt behovet for forutsigbarhet budsjettmessig, har imidlertid medført at porteføljens gjennomsnittrente ligger relativt mye over den kortsiktige markedsrenten. Avviket er imidlertid ikke så stort i forhold til føringene i finansreglementet hvor durasjonen (gjennomsnittlig rentebindingstid) er satt til tre år.

Jan Olav Grønland
Rådmann

Bjørn Fauchald
Ass rådmann